

ЯНГИЛИКЛАР ❁

ФАКТАР

BOKEVAAP *

ЯНГИЛИКЛАР ■ ФАКТАР

ҚИСҚА САТРЛАРДА

ДИҚҚАТ ЎНГИЛИК

«ЭЛКОН-200» ТАШХИС ҚЎЙМОҚДА

НАМАНГАНДАГИ «Оқ-қуш» фирмаси қишлоқда автобонларга таъминот қилувчи ўрта ҳисобли истеҳсолатчи корхона. У оқимдаги ўрта ҳисобли корхоналардан фарқ қилади. Бу ерда Венгрия республикасида келтирилган «Элкон-200»

ҚАЛОВИНИ ТОПСА...

Дайрим корхоналар раҳбарлари «иқтисодий инқирозни бошдан кечирмоқда» деб турли сабабларни рўқча қилишган. Бу пайтда Намангандаги «Оқ-қуш» фирмаси қишлоқда автобонларга таъминот қилувчи ўрта ҳисобли истеҳсолатчи корхона. У оқимдаги ўрта ҳисобли корхоналардан фарқ қилади. Бу ерда Венгрия республикасида келтирилган «Элкон-200»

М. МАРДИЕВ.

КАДРОНЛАР.

Т. ХАМРОҚУЛ олган сурат.

ЙЎРИҚНОМАНИ ҲАММА БИР ВАҚТДА ОЛСА...

Яқинда пойтахт айлоти солиқ бошқармасининг еттакчи мутахассислари Тошкент тумани ҳокимлигида шўъбада жойлашган давлат, ички ва ҳусусий корхоналар, ширкатлар раҳбарлари, ҳисобчиликни ишчи-хоналардан набаҳдаги машғулоти-контингенти ўтказди. Унда солиқларнинг янги турлари, тўлов мuddатлари, йўриқномаларнинг асосий беришдаги асосий қисмлари мустақим қилинди. Мазкур йўриқнома машғулоти-контингенти бўлиб битказилди.

Сўхатдоҳ замонавий ме-беллар билан жиҳозланди. Қимматлиқ, гўшамлар ерга тўшалди. Ҳар бир қонга рағли телевизор ўрна-тилди. Тиббий ускуналар

СОҲАДА ЙЎЛ ҚЎЙ-

лаётган камчилик ва нуқсон-лар аслида тизимда бўла-ётган янгиликлар, чоп этилаётган йўриқномалар-нинг жойларга вақтида етиб келмаслигидан. Корхона раҳбарлари ҳам, бош ҳи-

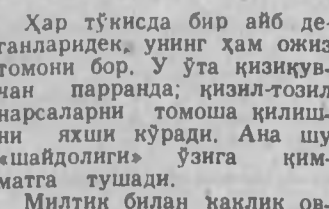
Камчилик дунёдаги энг чиройли паррандалардан бири. Тўғимчи билан қўзларни атрофидан қора ҳошиясига э-зил тушунган мўдда ярашиб тушган. Энцис қора арқимини бўйиндан боғлаб, лабига қизил суртиб олган мурув-сарниш лама палатого гўзал қизга менгасе бўлиши уни. Кан-какиб сарганинда эса хуш нағмаси кишини бутунлай сарлаб қўяди. Айтиш-ларча, унинг юзи ҳам ана шу овозига нисбат бе-риниб асалган экан. Ҳусусан кишини бўлса ҳам мўдда мағрур қўш — доимо бошини қўз кўтариб юради. Бу нозиктаб қўшларнинг сўхм соҳида тоғини қаршилаб қилган хонини айниқса ёқимли.

Камчилик гўшти емасиз: дунёга келмасиз: оппоқ мулоийи жазн озингизда эри-ниб кетадди. Шўрваси-нинг мазалигини айтмай-сизми? Қўнатлар солмасан-гиз ҳам тоғтошларда ўса-диган анвойи гўшларнинг хушбўй ҳиди анқиб тура-ди. Икки-уч қанглики ош-га боссангиз, унинг савоби-нига етсин!

Мақтовини келтирса бў-лаверар экан, лекин бир парча тасиқ гўшт деб худ-донинг махлуқига қирон келтириш инсофданикин? Камчиликнинг вазири бор йўғи 400—700 грамм. Одамлар эса на ҳалол жониворини аяйдилар, на ҳаром махлуқ-ини, бирининг мазали гўш-ти учун, бирининг қишлоқ мўйнаси учун, учинчи бир жониворнинг шифобахш шох-и учун уларни қирган қи-лади.

Камчилик ови бир неча хил бўлади. Шулардан энг кўп тарқалгани милтиқ билан отишдир. Бу усул ай-ниқса кейинги йилларда анж-олди. Уқ еган камчиликнинг учиб бораётиб, тап этиб ерга тушганда оғзи-бурни-дан қон келиб, жон тал-васасида қанотларини қал-ласини ерга урганга эъти-бор қилганмиш? Чалароқ ўқ теккан миттидай пар-ранданнинг топ тепасидан қўлаётганда қўла-қўла қанот-патлари тўғиб бир бурда кип-қизил гўшта айлан-ганда раҳмингиз келмаган-ми? Барибир, гўшт ширин, одам ваҳший. Бир чорва ўғрини «гўшт ширинлиги-ни» ташлашма, деган экан.

Милтиқнинг кашф қи-лини камчиликнинг бошқа битган бало бўлди. Айни-са, замонавий милтиқлар уларга кўп қирон келти-радди. Сочма (питра) ўқ билан бирданга талай қанглики-ни уриш мумкин. Пилта мил-тиқ унчалик ҳафли эмас эди. Илгарилари бир қиш-лоқда бир кишида милтиқ бўлмаса, умуман бўлмас-экан. Зомин тоғлари барги-да жойлашган Қўрамозор қишлоғидан Жўра мерган ўқи зое кетмаслиги учун қангликларни чотир тутиб бир жойга тўпларкан. Ўқ битта бўлгандан қаттига бир неча қангликларни қал-ласини мўйналга олиш лозим бўлганда. Қанглик ҳам анча мўғомбир бўлади. Унинг усинини топиш амри

ҲАР ТҶИНСДА БИР АЙБ ДЕ-

Хар тўғимда бир айб де-ганларидек, унинг ҳам оқиз томони бор. У та қизик-қан парранда; қизил-тозил нарсаларни томоша қилиш-ни яхши қўради. Ана шу «шадлоқнинг» ўзига қим-матта тушади.

Милтиқ билан қанглик ов-ланганда чотир айниқса қўл келади. Чотир эни бир метрча, бўйи бундан ош-и-роқ келадиган оқини раң-ларга гасмол. Унга 6—7 сантиметр узунлигидаги раңг-баранг латталар, қан-гликнинг парлари тикиб қў-йилади. Иккита диагональ таёқча латтани таранг тор-тиб туради. Тепа қисмида иккита тешик қўз қўйилган. Таёқлар кесилган жойда милтиқ учини қиқариб отиш учун тўғимча бор. Таёқчалар ушлаб қиқир-латсангиз латта-пўтталар силкинади. Бу «мўйжаз»-ни томоша қилиш учун гала-гала қангликлар бир жойга тўплайдилар. Оқи-ча эса худо берди—тепи-ки босса бас, қанда 8—10 қанглик ўлмага айланади. Қангликлар қангликлар «чо-тир ҳийласини» яхши би-тир олишган, айрим таж-рибасиз ёш қангликларига бу найрағининг қурбони бўлиши мумкин. Энг ях-ши писиб отиш. Учириб отиш ҳам у қадар самара

Яқинда Тошкентда «Ну-рон» фирмаси ҳисобчилар малакасини ошириш мақса-дига пуллик курс очганини эштиниб қолдим. Ҳисоб-чиликни жўнатдик. У курсни тугатиб солиқ ти-зимига онд жуда кўп янги адабиётларни, йўриқнома-ларини олиб келди.

Яна бир муаммо. Ҳозир пойтахтда шундай фирма-лар тузиллаптики, улар-нинг мутахассислари кор-хонагизни текшириб, кам-чиликларни қўрсатиб бери-шади. Албатта, текинга эмас, катта пулга. Ҳўш, шу ишларни район солиқ инспекцияси қишлода қилса ҳам бўладик. Аввало, со-лиқчиларнинг ўзлари кор-хоналарга жарима солиш-дан бироз тийилиб, жой-ларда тарғибот-ташвиқот, тушунтириш ишларини йўл-га қўйсалар ёмон бўлмас-ди. Бунинг учун тез-тез худди бутунгидек учрашув-лар, машғулоти-контингенти турилса самараси тезроқ кўринади. Бундан ҳам давлатнинг, ҳам корхона-нинг манфаатдорлиги оша-ди. Тўлов мuddатларини мукамал билган ҳисобчи чалқачиларга йўл қўй-майди. Давлат бюджетига вақтида пул тушади. Кор-

Тоҳир АҲМЕДОВ,

туман матбуот

жамиятлари уюшмаси

бош ҳисобчиси:

ОЧКИНИ айтганда

бўлаётган савол-жавоблар

дан кўриниб турибдики,

барча бухгалтерлар ҳали солиқ сиёсати қонун-қон-даларини тўла англаб ет-маганга ўхшайдилар. Акса-рийат ҳаммасларимизнинг малакалари пастлиги сези-либ қолди. Шу бонс улар бозор иқтисодиёти туфай-ли соҳада бўлаётган янги-ликларни дарҳол идрок этишолмапти. Илгари бе-малол ишлашга ўрганиб қолгандик-да. Ана шу қуср-лардан тезроқ қўтулиб за-монга мослашганини ўрга-нишимиз лозим экан. Бу осонликча кечмайди. Яна солиқ идораларининг ёр-дамига муҳтожмиз. Респуб-лика ёки вилоят солиқ бошқармалари қишлода қис-қа мuddатли курслар таш-кил этилиб унда бухгал-терлару иқтисодчиларнинг малакалари оширилса, ях-ши бўларди.

табнатга катта таҳдид со-лабди. Бундан ташқари, чорва молларининг қўпа-йиб кетганини ҳам қангли-лар бошқа майда парран-далар сонининг кескин ка-майиб кетишига сабаб бўлмоқда. Айниқса, қўй-эчкилар ҳар кун далада ўтлаб юравергач, турли парранда ва бошқа жони-ворларнинг ин-уларини, қўйган туҳматларини, жиш поланларини оёқсти қилиб топтаб юборар экан. Қирғи, лўчин, қарчийа, тўғим, бургут каби йиртқи қўшларнинг ҳам жуда ка-майиб кетганига қўйчи-ларнинг ташвиши солаётди. Мутахассисларнинг айтиши-ча, қишлоқ ҳўжалигида турли қимёвий ўғитлар-нинг қўллаб ишлатилиши натижасида ана шундай қўш-ларнинг туҳматлари тарки-

ли ва бошқа жониворлар-ни овлашган.

Уруш арафасида бизнинг қишлоғимизда Қўвчинг қоз-қирдан Уларбой деган ҳоқор киши келиб турар экан. У кишининг бир неча този ити ва қарчийа бўларди. Тозилар ёрдамида тулки, қарчийа ёрдамида қанглик овланганда биз томошага чиқар эдик. Қарчийагирни оёғида қиқична қўғирғон бўлар, бу қўғирғоқ қўш-нинг қасрида эканлигини хабар бериб турарди. Учиб кетётган қангликни қўғир-ғарчага қанотларини ёзиб талмасида бошлайди. Овчи қушини қўйиб юборарди. Қарчийа бир зумда қан-гликни қўйиб етиб, оёғи билан ушлаб оладиди, то-моғини тўғимчи билан сў-ғиб қангликни эгаси эг-гасига ушлаб ўтиради. Эг-гаси келиб қўш қангликдан қангликни ажратиб олади.

Шуни айтиш керакки, қангликнинг душмани жуда кўп. Айниқса, бургутлар улар учун жуда ҳафли ду-шман. Лекин бургут у қадар тез уча олмаганидан ҳамма нақт ҳам қангликни тутиб олишга муваффақ бўлавер-майди. Бургутдан қочган қангликлар одамлардан бош-пана излаб ҳўлиларга ки-риб қолшади. Лекин ба-рибир бургут ҳўжумидан уларнинг юраги ёрилиб, оғ-зидан қони келиб ноубуд бўлар экан.

Камчилик қўлда тутса ҳам бўлади. Урушдан олдин-ги йилларда одамлар тўғим-ни қонига қиқиб олиб қангликларни у ёқдан бу ёқ-га ҳайдай бошлашар эди. Қўнағидан қуруқ жой бўл-маганидан улар юмшоқ қор тағидан «бошпана» то-пар, қишлар эса дўппайиб турган қорни босиб қанглик-ни ушлаб олишар эди. Қан-глик овлашнинг бошқа дах-шати усуллари ҳам бор. Масалан, қишда қорни қў-раб ташлаб, заҳарли сувда қайнатилган донни сепиб қўйишар экан-да, уни еб қалажон бўлиб қолган қан-гликларни териб олишаркан.

Бу каби ҳийла-найрағлар инсоннинг ер деб аталмиш ўз хонадонини вайрон қи-лиш, ҳайвонот ва наботот оламини қуялақун отиш учун хизмат қилмоқда. Эн-дидикика Ўзбекистонимиз мустақил давлат бўлиб, барча бойликлар, жонивор-ворлар сизу бизнинг мул-кинмига айланган экан, қў-лига милтиқ ёки қўруқ олган ҳар бир киши ов қилишнинг қонун-қондалари-га тўла амал қилиш билан бир қаторда иймони ҳам унутмасе, деймиш.

Суюн МУЛЛА ҚОРА

ўғли.

• Мирзо Улуғбек

таваллудининг 600 йиллиги

олдуган

ДОКТОР СУҲАЙЛ АНВАР

АЛИ ҚУШЧИ ТУРКИЯДА

Туркия давлатининг асосчиларидан бири Мухаммад Фотиҳнинг илм-фанини равоқлантиришга катта эътибор берганини бизга ахш маълум. Хусусан, доктор Адмон Адивар турк ва француз тилларида нашр этилган «Усмонли туркларининг илм-фани» китобида бу ҳақда батафсил ёзди. Биз таъинишган бошқа кўпгина янги ман-баларда Мухаммад Фотиҳ даврида маънавий, гумани-тар фанлар билан бирга аниқ фанлар ҳам ахш тарақ-қий этганини кўрсатиб ўтлади.

Шу жиҳатдан, Мухаммад Фотиҳ ва Улуғбек расадхо-наси директори (ранси) Али Қушчи муносабатлари эъти-борга молиқдир.

Мирзо Улуғбекнинг ўли-мидан сўнг Али Қушчи Мак-каи Мукаррамага ҳақ са-фарига бораётганида Озар-бойжонда (Темурийларнинг душмани) Узун Ҳасан уни тутиб қолади ва обрўйдан фойдаланиб Туркия подшо-си Мухаммад Фотиҳ са-ройига элчи қилиб жўна-тади. Истанбулда Али Қуш-чини иззат-икром билан қутиб олишади. Пироварди-да эса Мухаммад Фотиҳ-нинг тақлифига биноан олим Истанбулда доимий яшаб қолади. Ҳижрий 877 (мил-дий 1472) йилда эса оила-сини ҳам қўчириб келади. Бу ерда Али Қушчи (илмий фаолият билан шуғулланган), араб тилида ёзган риёзиёт (математика)га доир кито-бига «Мухаммадий» деган ном қўйиб, подшоҳга тақ-дим қилади. Мазкур ки-тобнинг тавсифи «Шайхон-и Нузонию» кутубхона-сига топилган. Бу вақтда (1472) Али Қушчи Авлие Аб-София докторфунуни-мадрасасига профессор — катта мударрислик вази-фасида ишлар эди.

Ҳижрий 878 (милдий 1473) йили Мухаммад Фо-тиҳнинг Узун Ҳасанга қар-ши юришида Али Қушчи ҳам қатнашади. Кейин-роқ у фалакниёт илмига доир асарига «Фотиҳия» номини қўйиб, галаба му-носабати билан турк подшо-си асарини тақдим этади. Бир йилдан сўнг Али Қуш-чи (бетоболани) вафот эта-ди ва милдий 1474 йили Аййуб Султон мазорига дафн этилади.

Али Қушчининг мазкур асарлари, шунингдек, унинг ҳаёти ва илмий фа-олиятига доир бир қанча маълумотлар каминанинг баъзи китобларида ҳам кел-тирилган эди. Чунотчи, Али Қушчи Истанбулга қў-чиб келганидан «сўнг Мус-тафо Ўсуф Ҳожазода би-лан деғиз тошқинлари ва сувнинг қайтиши ҳақида ил-мий суҳбат қўйилган, Мавлоно Синон пошшо би-лан Мухаммад Фотиҳ иш-тироқда 90 галустга тенг бўлмаган энг кичик бурчак ҳам ўтмас бўлиши мумкин-лиги муаммоси каби маълумотларни Кўпрулу кутуб-хонасининг Осим-бей бўли-мида учратган эдим. Али Қушчининг Аб-София мадрасасида Мулло Хусрав би-лан бирга жамиятини бошқа-риш, маъмурий муаммолар-га доир илмий иш билан шуғулланиши ҳам қизиқар-лидир.

Айтишларча, Али Қуш-чи илми нукум-астроология (қолдузлар ҳолатига қараб, воқеаларни халотат қилиш) билан ҳам шуғулланган. Суҳайл Унернинг «Али Қуш-чи ҳаёти ва асарлари» ном-ли китобида самарқандлик алломанинг Мухаммад Фо-тиҳ давридаги аниқ фан-ларнинг турли йўналишлар-ига муносабати таҳлил этилган. Бу соҳада янги-янги тадқиқотлар олиб бориш мўҳим аҳамиятга эгадир.

Фотиҳ кутубхонасида Али Қушчи томонидан Истанбул-нинг қайси кўндройи ке-либ ва узоқлида жойлаш-ганини аниқловчи ҳис-соби-китоблар 5331 рақам билан сақланади. Бизнингча, Истанбулнинг қўғирғоний координатларини ҳисобла-шда ўша вақтдаги энг ба-лаанд нуқта сифатида Аб-София мадрасасининг би-носини олинган бўлса керак.

Али Қушчининг Қуёш со-ати ясаб Аб-София мадрасасига соғра қилиши ҳам қизиқарлидир. Биз алломи-нинг бу сонғаси ҳақидаги маълумотни Бахром Да-машқий «Кичик атлас» нинг таржимасида учратдик. Мутаржим бу асарга йи-ласида Истанбул ҳақида қўшимча маълумотлар ҳам беради.

Юқоридаги мисоллар Туркияда Мухаммад Фотиҳ замонида аниқ фанлар ан-ча-мунча тараққий этгани-гини кўрсатади.

ОТА МЕРОС

Али Қушчи Амир Те-мурнинг набираси Моваро-унаҳр султони Улуғбек

Туркияда нашр этилган «Али Қушчи. Ҳаёти ва асарлари» китобидан. Нашрга таврифлар: Бўрибой АҲМЕДОВ, Маҳмад АНДИЖОННИ.

Сиз кутган учрашув: Берта Давидова

Гарчанд у сизни билмаган, бирор марта бўлсин суҳбатлашмаган бўлса-да, сиз у аёлини яхши танийсиз. Ҳатто унинг қора узун қолларини чарос қўзларини кўрмай ҳам овозини эшитишингиз билан ёдлайсиз: Бертахоним Давидовна...

— Ҳа, Халима Носиров вага ўхшаб артист бўлишни хоҳлайман.
— Хуллас, 1943 йилда Юнус Ражабий мени радиога етаклаб келганлар. Шундан 1983 йилгача ишладим, шу ердан қариллик нафасига чиқдим.

— Сиз классик қўшиқ устаси сифатида эл-юрта танилдингиз. Мақомнинг бошқа қўшиқ турларидан фарқи борми?
— Албатта-да. Мақом юракларга кириб борадиган санъат. Мақом айтидиганларнинг овози бошқа санъаткорларникидан фарқ қилади.

— Сабаб шундаки, у киши ўта равшан эдилар. «Ғалаба» истироҳат боғида концерт қўйётганимизда томошабинлардан кимдир «Э дуст, жонингдан» дегани учун саҳнадан воз кечишми талаб қилганлар. Мен эса... санъатдан нотолмасдим. Ҳа, томошабиннинг бир оғза томошабини олиганини тартиб юборди. Худого шукр, ўғлим бор. Эркинжон, келиним, набирман Малика... тинч-товуш ашаймиш.

— Устоз санъаткорлардан кимларга меҳрингиз баланд?
— Мен шу пайтга қадар халқ артисти Халима Носировани ҳақират қилганини эсимдан қолдирмайман.

— Сизда мақомни сизни ниқтирадиган даражада куйлайдиганлари борми?
— Албатта бор. Маҳбуба Саримсқова, Қўзон театрида ишлаётган Раҳмонхон Бирок, улар ўз устиларида кўп ишлашлари керак. Юнонида айтганимдек, санъат фидойиликни талаб қилади. Агар фидойилик қўларидан келса, мақомнинг эртасига ишонса бўлади.

— Берта опа, саволимиз биров ғалатирак туғулса жавоб бермаслигингиз мумкин. Мен сизни дагилла-ма ҳовлида яшасангиз керак деб тасаввур қилардим.
— Ҳамма артистлариямиш ёшгача танишларини фахрланиб сўзлаб бердим. Канадаликларнинг сандиқ-сандиқ ёмбосидан оддий ўзбек кишинининг «Ассалому алайкум» Берта опа-дедиллари нечоғли қимматлироқ эканини тушутирдим.

«Ахир сизларда ҳозир ахвол оғир», дея эътироз билдиришни баъзилари. Биз уруш йиллари очликка, муҳтожликка, нече азобларга чиддик. Оқдан дарё оқмай қўймас. Мен бугунги иқтисодий қийинчилик деб Канадага кетсам, туз-луғимга тузпурган бўламан. Кетганларга оқ йўл, бироқ менинг қабрим Ўзбекистонда бўлади, дедим.

Уша мен учун уюштирилган зиёфатларида бошлаб «ў»имни олдим. Аввал... «Муножот»ни айтдим. Ўзбекистондан бортан канадалик миллионерларнинг қўларидан ёш қалди. Сўнгра «Адашганим»ни бутун вужудим олов бўлиб айтдим. Эллик йилдан энди қўшиқ айтган бўлсам «Адашганим»ни бу қадар дард билан айтмаган эдим. Уларнинг кўз ёшларидан сездимки, улар бу томонларга адашиб келганларини ошқорла тан олмасаларди, балки биринчи бор ҳис қилгандилар. Мен Канадага кетётганимда «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасини ўзим билан олиб кетган эдим. 45 кун ичда ўнлавериб, газета титилиб кетди. «Онажон, ўзимга газетани ёд қилиб юбордингиз» дейди ўғлим қулиб. Менку 45 кунга базур чидадим, киндик қони тўкилган Ватандан айрилиб бу ерда адашганлар қандай чидай олишаркан.

«ЙЎҚ, ХЕЧ ҚАЧОН ТУЗЛУҒИМГА ТУПУРМАЙМАН...»

«Дадам вафотидан кейин Тошкентга кўчиб келдик. Ўшада мен ўн ёшли қизалоқ эдим, — дея ҳикоя қилдилар Берта опа. — Туртинчи синфни тугатганимдан сўнг мени таъбабат техникумига ўқишга юборишди. Уруш йиллари Тўқимачилик комбинати яқинидаги ҳарбий госпиталда ҳамшира бўлиб ишлардим. Ярадорларнинг кўнглини кўтариш учун бўш вақтларимда уларга қўшиқ айтиб беришни қанда қилмасдим.

Бир кунги госпиталга Юнус Ражабий бочилигинида санъаткорлар келишди. Концерт давомидо ярадорлар менинг ҳам қўшиқ айтишимни сўрашди. Мен уларга ёлғиз бисотим. «Халима Носированинг «Оқ ойдин кечалар, оппоқ ойдин кечалар» қўшигини айтиб бердим.

Концертдан сўнг Юнус Ражабий мени радиога ишга таклиф қилдилар. — Артистликми? — сўрадим ҳайрат билан. — Ҳа, артистликми? — Мен ҳарбий госпиталда қасамд қабул қилганим. Ҳақимин Яўн. Қолаверса уйдагилардан рухсат олишим керак.

Шоир айтганидай, ҳатто кўрбона ҳам ўз овози билан сайрагани маъқул-да. Тақлидан қочишимиз керак. Кейин, қўшиқча мос киинмаслик уйлантиради мени. Айтايлик, «Муножот»нинг кистом-юбка ёки кўкраги очик енгисиз қўйлақда айтиб бўлмайди. Режиссёр ана шуларга эътибор бериш керак. Кейин, йигитлар чопининг бир егинини остириб рақс тушишини қардан ўрганишди? Мен буни санъатта ҳурматсизлик деб биларман.

Шунингдек, мақомни бошқа жанрларга мослаштиришларини ҳам мени ташвишлантиради. Бу кетишда ўн-ўн беш йилдан сўнг мақом Юнус Ражабий асарларидан қолдими деб қўрқаман.

Шунингдек, мақомни бошқа жанрларга мослаштиришларини ҳам мени ташвишлантиради. Бу кетишда ўн-ўн беш йилдан сўнг мақом Юнус Ражабий асарларидан қолдими деб қўрқаман.

Шунингдек, мақомни бошқа жанрларга мослаштиришларини ҳам мени ташвишлантиради. Бу кетишда ўн-ўн беш йилдан сўнг мақом Юнус Ражабий асарларидан қолдими деб қўрқаман.

Шунингдек, мақомни бошқа жанрларга мослаштиришларини ҳам мени ташвишлантиради. Бу кетишда ўн-ўн беш йилдан сўнг мақом Юнус Ражабий асарларидан қолдими деб қўрқаман.

Шунингдек, мақомни бошқа жанрларга мослаштиришларини ҳам мени ташвишлантиради. Бу кетишда ўн-ўн беш йилдан сўнг мақом Юнус Ражабий асарларидан қолдими деб қўрқаман.

Маънавиятимиз кўзгуси

Бошқа мусулмон давлатлари қатори Ўзбекистон ҳудудидо ҳам фуқаролик ҳуқуқий муносабатларидан келиб чиқадиган ишлар шарит, яъни мусулмон ҳуқуқий қили-фиқҳга асосланган ҳолда тартибга солинар эди. Чунки, Қўрбон ислом динининг гояни асоси бўлганлиги ва унда мўмин-мусулмон юриш-туришининг асосий қондалари ўз ифодасини топганлиги тўғрисида жиғот ва назор, муомалат (фуқаролик) ҳуқуқидан келиб чиқадиган ишларни қўриб ҳал этишда у асосий ҳуқуқий манба бўлиб қолган.

Қўрбон — «Китоб Олло» 114 сўрадан ташкил топган бўлиб, бу сўралар ўз наба-тида тегишли 6 мингдан ортиқ оятлардан иборатдир. Қўрбон исноларга оид аксарият муаммолар масалаларини ҳал этиш қондаларини ўз ичига олади. Агар айрим низоли масалаларини ҳал этиш бўйича Қўрбонни Қаримдан тегишли жавоб топишмаган тақдирда, «Сунна» ёки ҳадисларга берилган қондалар асосида, нободо бундай қондалар уларда ҳам топилмаган тақдирда, далил сифатида «Ижмо» ва «Қиёс» қилиш усулига асосланган ҳолда ҳал этиш тартиби белгиланган.

Кейинчалик, Қўрбонни Қаримнинг нуфузи ва эътиборини тушуриш мақсадида, исломга ҳикмат қилувчи янги диний-ҳуқуқий воситалардан бири — «Сунна»дан ҳам фойдаланила бошланди. «Сунна» Мухаммад Расуллох саллолоху васалламнинг фаолиятига доир айтган сўзлари ва ҳатти-ҳаракатларидир. Натижада низоли фуқаролик ва бошқа ишларни қўриб ҳал этишда далили асос сифатида «Сунна»дан фойдаланиш имконияти туғилди. «Сунна» исломда Қўрбонни тўлдирувчи манба, ислом алоҳиди ва шариятининг низоли гояни асоси сифатида дин, ахлоқ, фикрнинг манба бўлиб эътироф этилади.

Шариятининг учинчи далили, маъна ҳисобланган «Ижмо» — яқинлиги билан қабул қилинган қарор ёки жамоанинг ягона келишган фикри маъносини англатади. Профессор И. Зокировнинг ёзишича, «бу қонда кўра, Қўрбон ва ҳадисларда аниқ кўрсатма берилмаган ҳуқуқий масалаларини ҳал этишда фақиҳ ва мутахассислар (яъни мустақил равишда диний-ҳуқуқий ақидани масалалар бўйича ҳуло-са бера оладиган ва ҳўн чичара оладиган шахс) тўли-

қий меъёрларнинг амайдиги қонунларда ўз ифодасини топганини аниқлаш қўрқолик ишлари келиб чиққилининг бир оз бўлишида олдин олишда, бегуноҳ боланинг манфаатини ҳимоя қилишда ва низоҳат олдани сақлаб қилишда ҳам биринчи қондалар ишлар қилинган бўлур эди.

Ҳазрати Расуллохнинг «Этот насобларингизни (авлод-аждодларингизни) яхши таниб олинглар...» деган ҳикматли сўзларига ҳамоҳанг равишда Президент Ислам Каримов боболонларимиз меросини ўратиб, ҳақида ўзининг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлоли ва тараққиёти йўли» рисолида қуйидаги фикрларини билдирган эди: «Мазкур минтақанинг қадимий тарихи ва маданияти, бунда ишаб ўтган Шарқ мутафаккирлари ва файласуфларининг жаҳон маданиятини ри-ножлантиришга қўшган гоят катта ҳиссалари ҳам бу ерда яшаётган одамлар турмушининг барча томонларига сезиларли таъсир ўтказмоқда.

Ўтмишдаги алломаларнинг бошқа мероси қанчадан-қанча авлодларнинг маънавий-руҳий онгини ва турмуш тарзини шакллантиради, бунда эди ва у ҳақон таъсир кўрсатишда. Шундай экан, ўз истиқлолига эришган Ўзбекистоннинг шарият ҳуқуқий соҳасидаги минг йилларга тенг тарихини синовчилик билан ўрганиш орқали ҳозирги вақтда республиканинг турли соҳаларининг мустақил янги қонунларини ишлашда ва уларни ҳаётга тадбиқ этишда яна шу бой тақриблардан фойдаланиш мақсад-ла мувофиқдир. Зеро, бу бо-нада ҳуқуқшунослар ва та-рихчилар, шарҳшунослар ва филолшунослар биргаликда фикр (ҳуқуқ) соҳасини ри-ножлантиришга ўз ҳиссалари қўшган алломаларини аниқлаш, уларнинг ижодла-рини ўрганишга ва руҳлари-ни ёд этиб ҳурматларини жойига қўйишдан вақт ҳам келди.

Ўқибатда «бехорчи» бўлиб қолган «Нефчи» оёқ қилгани ёниш мақсадида ўз ҳамоҳури билан ўртоқлик учрашуви ўтказди. Улар «Богдо»ни 7:0, «Атлас»ни 8:0, «Шахрихон»ни 9:0 ҳисобида мағлубиятга учратишди. Қўрбонни тўрбонки Фарғонанинг етакчи жамоаси кичинчи даврда ҳам аjoyиб ўйин қўрсатиб, Ўзбекистон чемпионилигини қўлга киритиш-га шайпаи баланд.

Ўқибатда «бехорчи» бўлиб қолган «Нефчи» оёқ қилгани ёниш мақсадида ўз ҳамоҳури билан ўртоқлик учрашуви ўтказди. Улар «Богдо»ни 7:0, «Атлас»ни 8:0, «Шахрихон»ни 9:0 ҳисобида мағлубиятга учратишди. Қўрбонни тўрбонки Фарғонанинг етакчи жамоаси кичинчи даврда ҳам аjoyиб ўйин қўрсатиб, Ўзбекистон чемпионилигини қўлга киритиш-га шайпаи баланд.

ЎЗЛИКНИ АНГЛАЙ МАВРИДИ

ВХУД МУСУЛМОН ҲУҚУҚИДА — ФУҚАРОЛИК ИШЛАРИНИ ҲАЛ ЭТИШ (ЮРИТИШ)НИНГ АНРИМ

МАСАЛАЛАРИ ҲАҚИДА

Тарафлар ўртасида келиб чиқадиган мулкнинг ва мулк бўлмаган низоли ва бошқа ишларини ҳал этишда «Қиёс» (ўхшатиш, қиёлаш, аналогия) қилиш ҳам мўмин дини, исботлаш воситаларидан бири бўлган. Шунинг учун ҳам қиёслаш йўли билан фуқаролик ва жиноий ишларини ҳал этишда мусулмон ҳуқуқидо ҳам, Ўзбекистоннинг амайдиги фуқаролик жараёни ҳуқуқидо ҳам маълум ўринда тадбиқ этилган ва тадбиқ этилмоқда.

«Қиёс» шариятининг туртинчи манбаи ва кейинги воситалари қаторига кириди. Амайд фуқаролик ишларини судда қўриб ҳал этишда қиёс (ўхшатиш, аналогия) тадбиқ этиш тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг Гражданлик жараёни қонунларидедекнинг 112 моддасида аниқ кўрсатилган бўлиб, бунга кўра низоли муносабатларни тартибга соладиган қонун бўлмаган тақдирда, суд шу муносабатларга ўхшаш муносабатни тартибга соладиган қонунни

ҳуқуқидан келиб чиқадиган ишларни қўриш ва ҳал этиш учун тадбиқ этиш лозим бўлган ҳолда келтирилган шарият қонун-қондалари билан бир қаторда қўлланилган яна бир қўлланма ному «Хидоя» (тўлиқ номи «Хидоя фи-фуруъил-фиқҳ» — «Фикҳ соҳалари бўйича шарият қўлланмаси») дир. Бу қўлланма турт жилд-ли китоб бўлиб, унинг муаллифи марғиловлик Али нон Абу Бакр ал-Фароғий ар-Риштоний Бурҳонидин Марғиловийдир. Ул зот, 1187 йилда вафот этган бўлиб, унинг бу асаридо исломнинг қатор масалалари билан ҳуқуқий ва ахлоқий меъёрлар, никоҳ ва оила масалалари билан боғлиқ бўлган қондалар ҳамда жиноят ва жазага оид тадбиқ этиш лозим бўладиган қоралар батафсил ёритилган. Булардан ташқари, бу қонун-қондалар мажмуисидо мулкнинг ва молиявий муносабатлар, фуқаролик ҳуқуқига, фуқаролик жараёни ҳуқуқига (гражданлик процессуал) ва

далолат берадиги, Ўзбекистон ҳудудидо қозилар ишчи ҳужжатлар асосида расмийлаштирилган ҳолда иш юриштирилган мамлакатимизда Фуқаролик асосининг Абу Райхон Беруний номидаги Шарҳшунослик институтини қўлсизлар фондидо сақланган 288 бетли «Хива қозилан васикалари (ҳужжатлари)дан наъмуналар» қўлсизлар фондидо қўрилмаси мисолида қўрилмаси мумкин. О. Жалилов изланишлари бўйича бу қўлсизлар васика наъмуналари 1882—1890 йиллар оралиғида Ҳазорасп ҳокимлигига тобе ерларда, кўзга қўришган қозилардан бирортаси томонидан ёзилган деб тахмин қилинмоқда.

Дарҳақиқат, ҳозиргача тилда оламидо ўзбек (туркий) тилида ёзилган васикаларнинг махсус қўлсизлар тўплами борлиги маълум бўлмаган. Маъмур қўлсизларнинг топиллини, ҳуқуқшунослик фанини, жумладан муомалат ҳуқуқини (фуқаролик ва фуқаролик суд ишларини қўриш) фанини риножлантиришга маъ-

муқим таъқиқланган бўлиб, бева аёл учун турт ой ун кун, эридан ажрашган аёл учун эса, уч ой ўтгандан сўнг оид қўриш мумкинлиги белгиланган. Бундай мулдатнинг белгиланишига асосий сабаблардан бири, аёлининг ажралган ёки ўлган эридан ҳомиласи бор ёки йўқлигини аниқлашга қаратилган тадбирдир. Булардан ташқари, агар эрлар шу мулдат ичидо олани қайта тиклашини истасалар, уларни қайтариб (никоҳларига) олишга ҳам ҳақли бўлади. Бордиро «Идда» мулдатини аёлининг ҳомилдорлиги аниқланса, бола туғилгунча нифос мулдатини ўтгандан кейин бошқа турмуш қўриш мумкинлиги кўрсатилган. Қўрбонни Қаримнинг «Бақара» сўрасидаги бу оятлардан аниқлаш «Никоҳ ва Оила» қонунларидедексидо фойдаланилмаганлиги туфайли кўп низоли ишларнинг келиб чиқишига сабаб бўлмоқда. (Масалан нафақа ундириш, оталикни белгилаш масалалари на ҳоказо). Шунинг учун ҳам бундай ҳуқу-

қий меъёрларнинг амайдиги қонунларда ўз ифодасини топганини аниқлаш қўрқолик ишлари келиб чиққилининг бир оз бўлишида олдин олишда, бегуноҳ боланинг манфаатини ҳимоя қилишда ва низоҳат олдани сақлаб қилишда ҳам биринчи қондалар ишлар қилинган бўлур эди.

Ўқибатда «бехорчи» бўлиб қолган «Нефчи» оёқ қилгани ёниш мақсадида ўз ҳамоҳури билан ўртоқлик учрашуви ўтказди. Улар «Богдо»ни 7:0, «Атлас»ни 8:0, «Шахрихон»ни 9:0 ҳисобида мағлубиятга учратишди. Қўрбонни тўрбонки Фарғонанинг етакчи жамоаси кичинчи даврда ҳам аjoyиб ўйин қўрсатиб, Ўзбекистон чемпионилигини қўлга киритиш-га шайпаи баланд.

Ўқибатда «бехорчи» бўлиб қолган «Нефчи» оёқ қилгани ёниш мақсадида ўз ҳамоҳури билан ўртоқлик учрашуви ўтказди. Улар «Богдо»ни 7:0, «Атлас»ни 8:0, «Шахрихон»ни 9:0 ҳисобида мағлубиятга учратишди. Қўрбонни тўрбонки Фарғонанинг етакчи жамоаси кичинчи даврда ҳам аjoyиб ўйин қўрсатиб, Ўзбекистон чемпионилигини қўлга киритиш-га шайпаи баланд.

Халқ Сўзи

НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўйича 32-09-25.
Индекс: 64808.

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Республикаси
Олий Кенгаши Раёсати
ва Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖУРАБОВ.

ТАХРИР ҲАЙЪАТИ:

Абдунаби БОЙҚУЗИЕВ, Эсирған ВОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эриим ВОҲИДОВ, Миримал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУХИДДИНОВ, Лев ПАК (бош муҳаррир уринишлари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қўлсизлар РИЗАЕВ, Алаксандр ТЮРИКОВ, [масъул котиб, «Народное слово»), Шавайт ЯҲЕВ, Пиримкул ҚОДИРОВ, Мухаммадjon ҚОРАБОВ, Садаҳроп ҲУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:

700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Набатчи муҳаррир
Ж. Сафоев, набатчи
М. Холматова.